

1

РІШЕННЯ
разової спеціалізованої вченої ради про присудження ступеня доктора
філософії

Здобувачка ступеня доктора філософії Алевтина Головня, 1997 року народження, громадянка України, освіта вища: закінчила у 2020 році Дніпровський національний університет імені Олеся за спеціальністю 101 Екологія виконала акредитовану освітньо-наукову програму «Екологія».

Разова спеціалізована вчена рада, утворена наказом Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара Міністерства освіти і науки України, м. Дніпро від «01» травня 2024 року № 404с у складі:

Голова разової ради - Олександр Пахомов, доктор біологічних наук, професор, завідувач кафедри зоології та екології Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара.

Рецензенти - Кирило Голобородько, доктор біологічних наук, професор, головний науковий співробітник НДІ наземної екології, лісового ґрунтознавства та рекультивациі земель НДІ біології Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара;

Офіційні опоненти - Ірина Іванько, кандидат біологічних наук, старший науковий співробітник, директор НДІ біології Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара.

Сергій Подорожний, кандидат біологічних наук, доцент, декан хіміко-біологічного факультету Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького;

Марина Якуба, кандидат біологічних наук, доцент, доцент кафедри садово-паркового мистецтва та ландшафтного дизайну Дніпровського державного аграрно-економічного університету.

На засіданні «12» червня 2024 року прийняла рішення про присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 10 Природничі науки Алевтині Головні на підставі публічного захисту дисертації «Екологічна оцінка впливу реконструкції міського парку на фізичний стан ґрунту» за спеціальністю 101 Екологія.

Дисертацію виконано у Дніпровському національному університеті імені Олеся Гончара Міністерства освіти і науки України, м. Дніпро.

Науковий керівник – Ольга Кунах, доктор біологічних наук, професор, Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара, професор кафедри зоології та екології

Дисертацію подано у вигляді спеціально підготовленого рукопису.

Здобувачка має 7 наукових публікацій за темою дисертації, з них 1 стаття у науковому журналі, що входить до наукометричної бази даних Scopus, 2 – у наукових фахових виданнях України категорії «Б», 4 - тези доповідей міжнародних наукових конференцій, зокрема:

1. Olga M. Kunakh, Nadia V. Yorkina, Natalia M. Turovtseva, Julia L. Bredikhina, Julia O. Balyuk, Alevtina V. Golovnya (2021) Effect of Urban Park Reconstruction on Physical Soil Properties. *Ecologia Balkanica*, vol. 13, issue 2 – Wholeissue, 57-73 http://web.uniplovdiv.bg/mollov/EB/2021_vol13_iss2/057-073_eb.21124.pdf
2. Головня А.В., Кунах О.М. (2023) Вплив реконструкції на паркові насадження урбоєкосистеми на прикладі ботанічного саду Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара. Питання степового лісознавства та лісової рекультивациі земель. Том 52, 2023. ISSN 2073-8331. <https://doi.org/10.15421/442304>
3. Golovnya, A. V. (2023). The impact of the Botanical Garden of Oles Honchar Dnipro National University reconstruction on the soil aggregate structure. *Ecology and Noospherology*, 34(2), 123–127. doi:10.15421/032319. <https://doi.org/10.15421/032319>
4. Головня А., Кунах О. (2021) Вплив реконструкції ботанічного саду м. Дніпро на фізичні властивості ґрунту Вплив реконструкції Ботанічного саду м. Дніпро на фізичні властивості ґрунту. *Proceedings of VIII International Scientific and Practical Conference Toronto, Canada 21-23 April 2021.* – С. 340-347
5. Holovnia A. V., Kunakh O. M. (2021) Biological diversity of the soil macrofauna communities of Oles Honchar Dnipro National University Botanical Garden. Біорізноманіття та роль тварин в екосистемах: Матеріали XI Міжнародної наукової конференції «Zoocenosis–2021». Дніпро, 10–12.11.2021 р., Ліра, 2021. – С. 28-29
6. Головня А.В., Кунах О.М. (2023) Екологічна оцінка наслідки реконструкції Ботанічного саду за агрегатною структурою ґрунту. *Recent Trends in Science: Proceedings of the 2nd International Scientific and Practical Internet Conference, May 4-5, 2023.* FOP Marenichenko V.V., Dnipro, Ukraine, 325 p. ISBN 978-617-8293-05-5
7. Holovnia A. V. (2023) Biodiversity of plant communities of Oles Honchar Dnipro National University Botanical Garden. Біорізноманіття та роль тварин в екосистемах: Біорізноманіття та роль тварин в екосистемах: Матеріали XII Міжнародної наукової конференції присвяченої 105-річчю Дніпровського Національного Університету імені Олеся Гончара. – Дніпро: Середняк Т. К., 2023, – 86 с. ISBN 978-617-8139-09-4

У дискусії взяли участь голова, рецензенти, офіційні опоненти, інші присутні) та висловили зауваження:

Пахомов О. Є. доктор біологічних наук, професор (Дніпровський національний

університет імені Олесея Гончара, завідувач кафедри зоології та екології). Зауважень немає.

Іванько І. А., кандидат біологічних наук, старший науковий співробітник (Дніпровський національний університет імені Олесея Гончара, директор НДІ біології). У роботі виявлено деякі недоліки, які потребують доопрацювання:

Розділ 5 стор. 87 «Вплив реконструкції помітно спостерігається на агрегатній структурі...», а потрібно «позначається», також у тексті зустрічаються незначні помилки, такі як відсутність пробілів між словами, відсутність ком тощо, які потребують виправлення.

Стор. 45 «антропогенний вплив» скоріше слід користуватись терміном «антропічний», оскільки мова йде про чинник.

Зустрічаються технічні помилки з порушенням інтервальності між одиницями виміру і числовими значеннями.

У ході ознайомлення з роботою виникли наступні запитання:

1. Цілковим логічним можна вважати збільшення твердості верхніх шарів ґрунту внаслідок реконструкції. Але чим Ви можете пояснити таке збільшення на глибині від 45 см?
2. У тексті зазначається, що верхні шари ґрунту відіграють важливу роль, оскільки забезпечують біологічні та фізико-хімічні процеси у ґрунті. Що саме мається на увазі?

Голобородько К. К., доктор біологічних наук, професор (Дніпровський національний університет імені Олесея Гончара, головний науковий співробітник НДІ наземної екології, лісового ґрунтознавства та рекультивації земель НДІ біології). Щодо виявлених недоліків і запропонованих побажань:

- у роботі зустрічаються граматичні помилки (відсутність ком) і невдалі стилістичні вирази;

- враховуючи, що проведені дослідження щодо оцінювання реконструктивної діяльності міського парку виконані на прикладі м. Дніпро, в роботі варто було б приділити більшу увагу опису екологічної ситуації міста, що важливо для порівняння результатів досліджень, проведених на різних урботериторіях степової зони України;

- робота виконана з широким застосуванням методів математичної статистики. Однак у додатках варто було б представити у більш деталізованій формі результати цих розрахунків;

- як побажання, доцільно було б дослідити вплив реконструкції комплексно з

урахуванням як біотичних, так і різних біотичних факторів навколишнього середовища. Вказані зауваження і побажання, а також деякі стилістичні помилки не зменшують наукової і практичної цінності роботи.

Якуба М., кандидат біологічних наук, доцент (Дніпровський державний аграрно-економічний університет, доцент кафедри садово-паркового мистецтва та ландшафтного дизайну). Дисертаційна робота Головні А.В. представляє собою комплексне ґрунтове науково-практичне дослідження, проте, в ході уважного ознайомлення з роботою, були виявлені певні недоліки і виникли деякі зауваження і запитання:

1. Подекуди в тексті зустрічаються певні стилістичні неточності, наприклад на стор. 30, розділ 1.2, поняття «Міський острів тепла» позиціонується як екологічний фактор, замість вірного розуміння цього поняття, як явища. Неточною є фраза «зменшується глиноутворення», там же, та вислів «антропогенних ґрунтів» , замість «ґрунтів антропогенного походження» (стор. 38, розділ 1.3.3).
2. Не досить точним та інформативним є рисунок 3.2, стор. 65, що демонструє розташування полігонів, бажано було б зображені зони реконструкції розділити на квадрати, та по можливості збільшити зображення, для більш вдалої демонстрації обсягу вибірки.
3. Потребує пояснення підпис до рисунку 3.3 «Схема розміщення точок відбору проб у межах полігона 1, 2, ..., 105 – нумерація точок». Про який саме з чотирьох дослідних полігонів йде мова? Якщо така схема розміщення точок відбору проб була застосована для усіх полігонів, то це потрібно вказати на підпису до рисунка.
4. У деяких підписах до рисунків зустрічаються помилки. Наприклад, на рисунку 3.1 є описка «Ландшафтні зображення території до реконструкції (1) та території після реконструкції (2) парку», а потрібно «Ландшафтні зображення території до реконструкції (1) та після реконструкції (2) парку».
5. Потребує уточнення обрання терміну вимірювання потужності лісової підстилки у парковому угрупованні, що здійснювалось дисертантом у жовтні 2020 року (розділ 3, стор. 65) у той час як за загальноновизнаними методиками ця процедура зазвичай проводиться навесні, після проходження початкових етапів деструкції опаду та переходу його у підстилковий шар.
6. При опис використаних у роботі методик та приладів (Розділ 3) наведено фото цифрового гігрометра MG-44 (рис. 3.4), у той час як зображення ручного пенетрометра Eijkelkalm, що використовувався для визначення твердості ґрунту, відсутнє.
7. На рисунку 3.5 (стор. 67) зображено прилади для лабораторних досліджень гранулометричного складу ґрунту, але не зазначено діаметр вічка різних сит і не уточнено, які саме ваги використовувались.
8. У розділі 4.1 (стор. 81) при описі впливу реконструкції парку на ґрунтовий покрив

у тексті вказано, що наслідком цього явища є збільшення опору проникненню ґрунту, яке виникає з двох причин, при чому одна причина далі по тексті вказана, а другі – ні.

9. Назва рисунку 4.2.2 (стор. 83) «Оцінена відносна варіація за допомогою типу полігону та зони реконструкції як пре диктори» є не достатньо зрозумілою та дещо заплутано. Можливо краще було б назвати рисунок так «Відносна варіація, оцінена за допомогою типу полігону та зони реконструкції, обраних у якості пре дикторів»?
10. У роботі зустрічаються вислови, щодо різновидів інфраструктури міста, наприклад «коричнева інфраструктура», «сіра інфраструктура», але при цьому не вказано, який сенс носить такий поділ інфраструктур і яку саме класифікацію було використано автором у роботі.
11. Дисертаційна робота має назву «Екологічна оцінка впливу реконструкції міського парку на фізичний стан ґрунту», а у назвах основних розділів фігурує «Екологічна оцінка реконструкції зеленого насадження паркової території...» Виникає питання, що саме зазнало впливу реконструкції – фізичний стан ґрунту чи зелені насадження? Вважаю, що назви повинні бути більш точними та узгодженими.
12. У роботі наведено ретельний аналіз складу рослинного угруповання парку тільки до початку процесу реконструкції. Було б логічно дослідити зміни у складі рослин і після закінчення реконструкції а простежити динаміку і тенденції змін на майбутнє. Чому цього не було зроблено і чи планується ця робота до виконання у майбутньому?

Зважаючи на вищенаведені зауваження та уточнення варто зазначити, що вказані неточності та незначні недоліки не знижують наукової цінності роботи, яка є актуальною, має практичне значення.

Подорожний С. М., кандидат біологічних наук, доцент (Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького, декан хіміко-біологічного факультету). Дисертаційна робота написана грамотно, літературною мовою, стиль викладання науковий, думки авторки висловлені чітко і послідовно. Разом з тим до роботи можна висловити окремі зауваження та запитання:

1. Робота присвячена екологічній оцінці впливу реконструкції міського парку на фізичний стан ґрунту. Тим не менш, автор не наводить визначення, що собою представляє реконструкція, які види робіт вона включає, і які з них безпосередньо впливають на стан паркових ґрунтів і насаджень.
2. У тексті роботи інколи зустрічаються помилки та описки. Так, на рис. 3.5 «Прилади для лабораторних дослідження гранулометричного складу ґрунту», потрібно писати «досліджень». На рис. 6.1, 6.2, 6.3 зустрічається словосполучення «... в різних полігонах», але правильно «... на різних полігонах».
3. У висновках до розділу 4 не наведено інформацію про зміни показнику NDVI, які

- є показовими для оцінки наслідків реконструкції.
4. У назвах розділів 4-6 «Екологічна оцінка реконструкції зеленого насадження паркової території за твердістю, агрегатною структурою, електропровідністю...» більш правильно було б вказати «за показником твердості, електропровідності...».
 5. У роботі авторкою вдало застосовано фітоіндикацію для оцінки ступеня гемеробії. Вважаю, що доцільним було б застосувати методи фіто індикації і для оцінки тих властивостей ґрунту, які не були встановлені інструментальними методами (рН, змінність зволоження, засолення, засолення ґрунту тощо) для більш повної оцінки наслідків реконструкції на властивості ґрунту.
 6. Авторкою не досліджено такий важливий компонент біогеоценозу, як ґрунтова макрофауна? Вважаю, що така інформація була б дуже корисною для комплексної оцінки реконструкції.

Однак, зазначені зауваження не впливають на загальне гарне враження від дисертаційної роботи і не знижують її високої оцінки.

Результати відкритого голосування:

"За" 5 членів ради,
"Проти" 0 членів ради.

На підставі результатів відкритого голосування разова спеціалізована вчена рада присуджує Алевтині Головні ступінь доктора філософії з галузі знань 10 Природничі науки за спеціальністю 101 Екологія.

Відеозапис трансляції захисту дисертації додається.

Голова разової спеціалізованої
вченої ради

МП

(підпис)

Олександр ПАХОМОВ